

POSTANOWIENIE

Dnia 30 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Kozłowska

w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości S. R.
przeciwko A. C. i E. R.

o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 kwietnia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanych
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 11 grudnia 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanych na rzecz powoda kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja

tw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Pełnomocnik pozwanych A. C. i E.R. w skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 grudnia 2019 r. wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania oparł na przesłankach wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

Istotne zagadnienie prawne oraz potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów sprowadzają się do kilku pytań: „czy w sytuacji darowania nieruchomości obciążonej zabezpieczeniem w postaci hipoteki umownej zwykłej na kwotę 150 000,00 zł (czy w ogóle obciążonej hipoteką) przez darczyńcę, który następnie po spłaceniu zobowiązania przez obdarowanego w okresie pięciu lat od dokonania darowizny składa wniosek o ogłoszenie upadłości, zachodzą przesłanki uzasadniające skuteczność wywiedzenia skargi pauliańskiej przez wierzyciela?”, „czy korzyścią majątkową, o której mowa w art. 527 k.c. i nast. jest nieruchomość pozostająca we współwłasności z osobą trzecią, dodatkowo obciążona hipoteką umowną?”, „czy zgodne z zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.) jest uznanie za legitymowaną biernie osobę, która działając jak właściciel spłaca ciążące na nieruchomości zobowiązanie w postaci hipoteki umownej zwykłej, dokonuje niezbędnych nakładów na nieruchomość, aby w następnym czasie pozbawić ją prawa własności tejże nieruchomości w wyniku uznania skargi pauliańskiej za zasadną?”.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że przez istotne zagadnienie prawne należy rozumieć problem o charakterze prawnym nie zaś faktycznym albo wynikającym z twierdzonych przez skarżącego uchybień Sądu, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter nowy i rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozstrzygnięcie stwarza realne i poważne trudności, a którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej

sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/2013, nie publ.). Jeżeli w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołuje się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, powinien to zagadnienie precyzyjnie sformułować i wskazać argumenty, które prowadzą do rozbieżnych ocen (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11).

Odnosząc te uwagi do pytań przedstawionych w skardze kasacyjnej, należy dostrzec, że nie mają one charakteru istotnego zagadnienia prawnego kwalifikującego się do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Problem, którego dotyczą przedstawione pytania został szczegółowo wyjaśniony przez Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 24 stycznia 2000 r., III CSK 554/98, nie publ. i z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CSK 183/11, nie publ., zgodnie z którymi niewypłacalność dłużnika w rozumieniu art. 527 § 2 k.c. to stan jego majątku, w którym egzekucja nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej przeciwko temu dłużnikowi. Dochodzi do niego w wyniku dokonania przez dłużnika czynności prawnej polegającej na przesunięciu składników majątkowych skutkującym uszczupleniem masy majątkowej i brakiem składników, z których można prowadzić egzekucję. Ocena zaistnienia pokrzywdzenia wierzyciela w rozumieniu ww. przepisu powinna być dokonana według chwili wyrokowania (art. 316 k.c.). Niewystarczające jest wystąpienie stanu niewypłacalności wyłącznie w chwili zaskarżenia czynności prawnej, nie jest także istotne, czy stan uniemożliwiający zaspokojenie wierzytelności istniał w chwili dokonania czynności przez dłużnika (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., V CKN 280, nie publ., z dnia 16 marca 2006 r., III CSK 8/06, OSNC 2006, nr 12, poz. 207, z dnia 11 maja 2012 r., II CSK 548/11, OSNC 2013, nr 3, poz. 19).

W świetle przedstawionego wywodu wykładnia art. 527 § 2 i art. 5 k.c. w kontekście sformułowanych przez skarżącego pytań nie budzi żadnych wątpliwości.

Z powyższych względów należy również przyjąć, że nie wystąpiła przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określona w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Przyczyną kasacyjną w rozumieniu tego przepisu jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Przez tę rozbieżność należy rozumieć brak zgodności rozstrzygnięć w sprawach o takich samych lub bardzo podobnych stanach faktycznych, w którym mają zastosowanie te same przepisy. Rozbieżności tej nie ma w sytuacji, w której sądy wysnuwają odmienne wnioski prawne, a następnie wydają różne orzeczenia w sprawach o różnym podłożu faktycznym, przy braku tożsamyh lub bardzo zbliżonych ustaleń faktycznych. Nie należy więc zrównywać wielokierunkowości stosowania prawa w niejednakowych stanach faktycznych oraz różnorodności orzecznictwa - naturalnej i uzasadnionej - z rozbieżnością, zasadniczo niepożądaną i wymagającą krytycznej oceny i ewentualnej eliminacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2015 r., III CSK 59/15, OSNC 2016, nr 2, poz. 29).

W kontekście tej przesłanki przedsądu należy zauważyć, że zaskarżone skargą kasacyjną orzeczenie oparto na poglądach Sądu Najwyższego wyrażonym w przytoczonych wyżej orzeczeniach (tj. wyrokach z dnia 24 stycznia 2000 r., III CSK 554/98, z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CSK 183/11, z dnia 22 marca 2001 r., V CKN 280, z dnia 16 marca 2006 r., III CSK 8/06, z dnia 11 maja 2012 r., II CSK 548/11), które ani nie budzą istotnych wątpliwości w doktrynie ani nie rodzą rozbieżności w judykaturze. Z tych względów nie można przyjąć, że wystąpiła przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie uzasadnia przyjęcia, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej została wykazana. Nie powołano argumentów, które mogłyby świadczyć, że w sprawie doszło do oczywistego, widocznego od razu bez potrzeby głębszej analizy, naruszenia przepisów „prawa materialnego” oraz, że w wyniku takiego naruszenia zapadło w Sądzie drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do merytorycznego rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Na wniosek pełnomocnika powoda zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną Sąd Najwyższy orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego na

podstawie art. 98 i art. 99 w zw. z art. 108 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. oraz § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.).

jw